

Türkçe Öğretmenliği Adaylarının Hikâyelerle Türkçe Öğretimi Hakkındaki Görüşleri

Views of Turkish Teaching Candidates on Teaching Turkish with Stories

Emre YAZICI¹, Talha GÖKTENTÜRK²

Geliş Tarihi/Received: 02/08/2018 | Kabul Tarihi/Accepted: 10/12/2018 | Yayın Tarihi/Published: 15/01/2019

Özet: Türkiye’de eğitime ve öğretme faaliyetlerinin sahasında uzmanlaşmış kişilerce yapılması cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana mühim bir mesele olarak ön plana çıkmıştır. Bu amaçla ilk olarak enstitülerle başlayan öğretmen yetiştirme faaliyetlerinde Türkçe öğretmenliğinin kendisine ait bir yer kazanması ise 1992-1993 eğitime ve öğretme yılında Gazi Üniversitesi bünyesinde Türkçe öğretmenliği lisans programının açılması ile mümkün olabilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin ana vazifelerinden biri ana dili olarak Türkçe öğrenen öğrencilere ana dili becerilerinde gelişme sağlamak ve kendi dillerini daha iyi kullanma şuurunu kazandırmaktır. Dil becerilerinin gelişmesinde temel unsur ise metinlerdir. Bu sebeple yetişecek her bir Türkçe öğretmenin Türkçenin içinde gelişen metin türlerine dair bilgi sahibi olması zaruridir. Bu çalışmada metin türlerinden hikâye ile Türkçeyi öğretme hakkında Yıldız Teknik Üniversitesi Türkçe öğretmenliği ikinci sınıf öğrencilerinin görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışma grubunu Yıldız Teknik Üniversitesi Türkçe öğretmenliği lisans programının ikinci sınıfında öğrencilik sürecine devam eden 8 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan odak grup görüşmesi formu öğrencilere uygulanmış ve elde edilen veriler kodlama ve kod çözme yoluyla çözülmüştür. Araştırmanın geçerli ve güvenilir olmasını sağlamak için ortaya çıkarılan kodlar hususunda uzman görüşü alınmış ve ortaya çıkarılan bilgilerden hareketle önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretmenliği, Türkçenin Öğretimi, Hikâye.

Abstract: In Turkey, training and teaching activities of the founding of our republic made by the person skilled in the field as a momentous issue has come to the fore since. For this purpose, the Turkish teacher's first place in the teacher training activities started with the establishment of Turkish language teaching program in 1992-1993 education and teaching year in Gazi University. One of the main tasks of Turkish teachers is to provide the students with Turkish as a native language with the development of their native language skills and to gain the consciousness of using their own language better. The basic element in the development of language skills is the texts. For this reason, it is essential that each Turkish teacher who will be raised should have information about the types of text developed in Turkish. In this study, it is aimed to determine the opinions of second grade students of Yıldız Technical University about teaching Turkish with story and story. The study group consists of 8 students attending the second year of the undergraduate program of Turkish Language Teaching Department of Yıldız Technical University. The focus group interview form which was prepared for the purpose of the research was applied to the students and the obtained data was solved by coding and decoding. In order to ensure that the research is valid and reliable, expert opinion has been taken regarding the codes that have been uncovered and suggestions have been made based on the information obtained.

Keywords: Turkish Teachers, Teaching Turkish, Story.

Önerilen Atıf Bilgisi/To Cite This Article: Yazıcı, E., Gökentürk, T. (2019). Türkçe Öğretmenliği Adaylarının Hikâyelerle Türkçe Öğretimi Hakkındaki Görüşleri. Temel Eğitim Dergisi, 1(1), 71-78.

¹ Yıldız Teknik Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, İstanbul, Türkiye, eyazici@yildiz.edu.tr

² Yıldız Teknik Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, İstanbul, Türkiye, talhagoktenturk@gmail.com

1. Giriş

Türkiye bünyesinde Türkçe öğretmenliği lisans programları farklı alanlarda çalışma imkânını da beraberinde getirmektedir. Bunların arasında sadece MEB’de öğretmen olmak değil basın-yayın sahasında hizmet veren kuruluşlarda, ülkenin özel ve resmi olarak eğitime ve öğretim alanında faaliyet gösteren üniversitelerinde vazife almak gibi alternatifler mevcuttur.³

Nitekim Türkçe öğretmenliğinin özel bir alan olarak Gazi Üniversitesinde 1992-1993 yılında kurulmasının akabinde Türkçe Öğretmenliği anaokulu, kreş, ilköğretimin birinci ve ikinci kademesi, yetişkinler, iki dilliler, Türk cumhuriyetlerinden yurdumuza gelen orta ve yükseköğretim öğrencileri ve yabancılara Türkçenin öğretimi gibi konularda Türkçe öğretmenin yetişmesi misyonunu üstlenmiştir (Güzel 2003: 65).

Belirtilen çalışma alanlarına bakıldığında Türkçe öğretmenliği lisans programlarının öğrencilik hayatlarında olduğu gibi çalışma hayatlarında da metinlerle sürekli meşgul olacaklarını söylemek mümkündür. Bu sebeple metin türlerine yönelik becerilerin kazandırılmasının farklı Türkçe öğretmenliği lisans programlarında kendisine yer bulduğu görülmektedir.⁴

Öğretmenin rol-model olması hem üniversitedeki hem de ilköğretimdeki öğrenciler için öğrenmenin gerçekleşmesindeki başlıca faktörlerden biridir (Ergür 2010: 357. Tortop 2013: 159). Bundan mütevellit öğrencilerin metin türleri ile alakalı becerileri kazanması için öğretmen adaylarının öğretmenlik öncesinde bu becerileri kazanmış olarak mesleki sahaya inmesinin gerekli olacağı söylenebilir.

Bu sebeple çalışmamızda var olan bir durumun tasvir edilmesi hedefiyle metin türlerini kendi alanında en çok kullanan öğretmenlik sınıflarından Türkçe öğretmenliği bünyesinde öğretmenliğe hazırlanan öğretmen adaylarının hikâyelerle Türkçe öğretimi hakkında görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

1.1. Araştırma Amacı

Bu araştırma, Türkçe öğretmenliği adaylarının hikâye türünün Türkçe öğretimi alanında kullanımının kullanılıp kullanılmadığı hakkında görüşleri ve gelecekte öğretmen olduklarında hikâye türünden Türkçe öğretimi alanında faydalanıp faydalanmayacaklarına dair görüşlerinin alınması amaçlanmıştır.

1.2. Araştırma Soruları

Araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının hikâye türünün Türkçenin öğretiminde kullanımı hakkında görüşlerinin alınması amacıyla şu sorular sorulmuştur:

1. Kendinizi iyi bir hikâye okuyucusu olarak tanımlar mısınız?
2. Bölümünüzün hikâye türünü kazanmanızda katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?
3. Türkçe eğitimi içerisinde hikâyenin yeri nedir?
4. Öğretmen olduğunuzda hikâyeyi hangi alanlarda kullanabileceğinizi düşünüyorsunuz?
5. Hikâye türünü diğer edebi türler ile karşılaştırmanız gerekirse hikâye türünün diğer türlerin arasında yeri sizce nedir?

³ Bilginin alındığı kaynak için bkz.: <http://www.sbt.yildiz.edu.tr/sayfa/1/Hakk%C4%B1nda/17>, 2017 Mayıs 20 Cumartesi. http://dosya.marmara.edu.tr/aef/tto/AEF_Turkce_TR.pdf, 2017 Mayıs 21 Pazar. <http://uludag.edu.tr/egitim/default/konu/1179>, 2017 Mayıs 21 Pazar.

⁴ Detaylı bilgi için bkz.: <http://ebs.istanbul.edu.tr/home/kazanım/?id=1150>, 2017 Mayıs 21 Pazar.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmamızda son araştırma modeli olarak “odak grup görüşmesi” yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek’in de (2016: 158) söylediği gibi “ılımlı ve tehditkâr olmayan bir ortamda önceden belirlenmiş bir konu hakkında düşünceleri elde etmek amacıyla dikkatle planlanan tartışmalar serisi” şeklinde gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesi için ideal kişi sayısının 6-8 olduğunun düşüncesinden hareketle 8 kişilik grupla odak grup görüşmesi yapılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmamızın nitel bir çalışma olmasından dolayı, çalışma boyunca sınırlı sayıda öğrenci ile daha derinlemesine çalışabilmek amacıyla, örneklem tekniği olarak “amaçlı örneklem” tekniği kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırma veri toplamalarında, olasılık temelli olmayan örneklem seçim tekniklerinden amaçlı örneklem tekniğine göre, çalışmaya katılmaya istekli olan ve konu hakkında bilgi sahibi olan 8 Türkçe öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemlendiği bireylerin verilerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara da yer verebilmektedir. Bu analiz türünde temel amaç elde edilen bulguları okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış olarak sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

2.4. Geçerli ve Güvenilir Olmayı Sağlama Aşaması

Araştırmanın sonuçlarının geçerli olmasını sağlamak için elde edilen verilerin toplanmasından analizine geçen süreç ayrıntılı bir şekilde rapor edilmiştir; zira *toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır* (Yıldırım, Şimşek 2016: 270).

Güvenilir olup olmama durumunun belirlenmesi içinse bir uzmanın görüşüne başvurulmuş ve uzmandan kodların kategorilenmesine yönelik teyit istenmiştir. Araştırmacılar ve uzmanın incelemesi neticesinde ortaya çıkan veriler Miles ve Huberman (1994: 64) tarafından verilen şu formül ile hesaplanmıştır:

$$\text{Güvenilir Olma} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$$

Uygulanan formül neticesinde %70 üzeri bir netice elde edilmesi durumunda araştırmanın güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır. Üzerinde uzlaşılmayan 3 kod için uzman ile görüşülerek fikir birliğine varılmış böylece elde edilen kodların güvenilir olma derecesi %92,3 olarak bulunmuştur.

3. Bulgular ve Yorumlanması

Tablo 1. İyi bir hikâye okuyucusu olup olmama

İyi bir hikâye okuyucusu değilim, önerilen hikâyeler kadarıyla okuyucuyum. (2)
Okuyorum ama az oranda.
Çocukluğuma göre daha az hikâye okuyucusuyum. (5)

Şekil 1. İyi bir hikaye okuyucusu olma durumu

Tablo 2. İyi bir hikâye okuyucusu olmama sebepleri

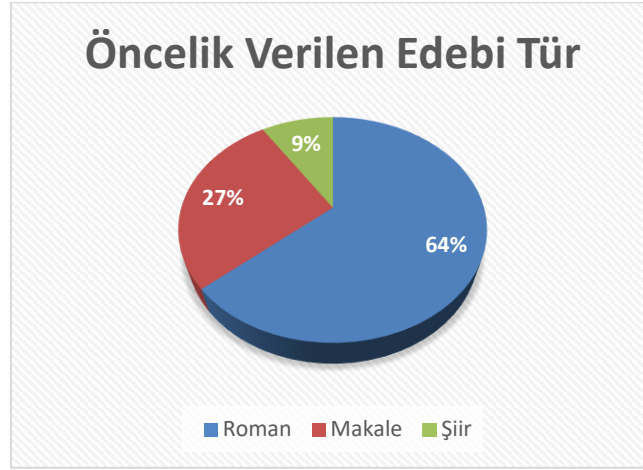
İlerleyen yaş ile beraber değişen edebi tür nedeniyle. (Sırasıyla masal- hikâye- roman) (6)
Kitap okumaya lise eğitiminden sonra başlama nedeniyle.
Güncel toplumun farkında olmadan yönlendirmesi sonucu hikâyeden uzaklaşma nedeniyle.

Şekil 2. İyi bir hikaye okuyucusu olmama nedenleri

Tablo 3. Bölümün hikâye türüne katkısı

Sınav için de olsa hocaların verdiği kitapların okunması. (Olumlu)
Hocalar makale ve romanlara ağırlık veriyor. (Olumsuz) (3)
Hocalar roman ve şiir türlerini öncelikli tutuyor. (Olumsuz)
Genellikle roman üzerinde duruluyor. (Olumsuz) (3)

Şekil 3. Öncelik verilen edebi tür

Tablo 4. Hikâye türünün Türkçe öğretiminde kullanılması

Hikâye türünü maneviyat açısından.
Öğrencilerin iyi bir insan olması için.
Hikâyelerden hareketle vatan sevgisi aşlamak amacıyla. (2)
Okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla. (3)
Sıkıcılıktan uzaklaşmak için.
Akıcı okuma özelliği edinimi amacıyla.
Millet sevgisi bilinci için.
Sınav stresinden ve baskısından uzaklaştırma amacıyla.
Ders kitaplarında olduğu kadarıyla.
Dil bilgisi öğretimi için. Küçürek öykülerden faydalanılarak dil bilgisi eğitimi.

Şekil 4. Hikâye türünün Türkçe öğretiminde kullanılması

Tablo 5. Öğretmen Olduğunuzda Hikâye Kullanımı

Okuma alışkanlığı kazandırmak için.
Öğrencilere vermek istediğim mesajları iletmek amacıyla.
Dil bilgisi öğretiminde bilgileri somutlaştırma .
Materyal tasarımı ile hikâyeleri anlatma.
Hikâye denildiğinde sadece okuma akla geliyor hikâye yazmak da hikâyeye dâhil. Yazmayı geliştirmek için hikâye.
Öğretmen- aile iş birliği sonucu okuma saatleri.
Bir saat olan okuma saatini iki saat yapıp bir saat dil bilgisinden azaltma. (2)
Dil bilgisi konuları her sene tekrar ediyor, okumanın tekrarı yok . Okuma önceliklidir.
Öğrencileri motive etmek amacıyla.
Vatana hayırlı evlat yetiştirmek için.
Ne olduğunu bilmeyen ne olacağını bilemez. O yüzden ' olduğunu ' okutmali ve okutarak öğretmeli .
Şiir yorumlama, hikâye anlamak için . Beyin fırtınası yapmaya ilk adım. Anlamayı geliştirmek için .

Şekil 5. Öğretmen olduklarında hikaye türü hakkındaki düşünceleri**Tablo 6. Hikâye Türünün Diğer Türlerle Karşılaştırması**

Hikâye merkezde yer alıyor. (3)
Her birinin yeri farklı . (Anneni mi daha çok seviyorsun babanı mı? Sorusu gibi)
İlkokulda ağır, ortaokul tam yeri, lise ve sonrası için kolay .
En çok orta okulda kullanılmalı.
Günlük, mektup gibi yok olmaya yüz tutan bir tür.
Roman %80, hikâye %5 .
Masal ile roman arasında .

Şekil 6. Hikaye türünün diğer türlerle karşılaştırılması

4. Sonuç ve Öneriler

Elde edilen verilerden hareketle Türkçe öğretmenliği adaylarının iyi bir hikâye okuyucusu olmadığı ve çocukluklarına göre daha az hikâye okudukları tespit edilmiştir. Buna sebep olarak ilerleyen yaş nedeniyle masaldan hikâyeye hikâyeden ise romana doğru geçiş yapılan bir okuma sürecinin içinde oldukları, toplumun farkında olmadan yaptığı yönlendirmelerle onları hikâye türünden uzaklaştırdığı ve gerçek manada okuma faaliyetine liseden sonra başlamaları etkili olmuştur.

Hikâye türüne okudukları bölümün katkısı sorulduğunda öğretmen adaylarının okudukları bölümün ağırlıklı olarak roman, şiir ve makale türlerine ağırlık verdiğini belirttikleri tespit edilmiştir. Bu türler arasında bilhassa romanın ön plana çıktığı görülmektedir.

Türkçe öğretmenliği adaylarının Türkçenin öğretilmesi sürecinde hikâye türünü öğrencilerin maneviyatını geliştirmek, iyi bir insan olmak, vatan sevgisi aşlamak, okuma alışkanlığı kazandırmak, sıkıcılıktan uzaklaşmak, akıcı okuma becerisini geliştirmek, millet sevgisi kazandırmak, sınav stresinden ve baskısından uzaklaşmak, ders kitaplarında kullanmak, dilbilgisi öğretiminde kullanmak düşüncelerine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Aktif öğretmenlik süreçlerinde ise okuma alışkanlığının geliştirilmesi, öğrencilere verilmek istenen mesajların iletilmesi, öğrencilere öğretilmek istenen bilgilerin somutlaştırılması, bu türle ilgili materyallerin tasarlanması, hikâye alanında yeni metinleri öğrenciye yazdırma yoluyla öğrencilerde yazma becerisinin geliştirilmesi, öğretmen-aile işbirliği ile hikâye türünün de dahil edileceği okuma saatlerinin oluşturulması, dilbilgisine verilen saatlerin azaltılarak okumaya yönelik saatlerin artırılması, öğrencilerin motive edilmesi, vatana hayırlı evlat yetiştirilmesi, okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesi alanlarında kullanacaklarına dair görüş belirtmişlerdir.

Hikâye türünün diğer türler ile mukayese edilmesi istendiğinde hikâye türünün diğer türlerin merkezinde yer aldığı, her bir türün kendi içinde değerli olduğu, ilkökul için ağır ortaokul için normal lise dönemi için ise kolay bir metin türü olduğu, en çok ortaokulda kullanılmasının gerektiği, günlük mektup gibi yok olmaya yüz tutan bir tür olduğu, romanın

hikâyeye göre çok daha fazla tercih edilen bir tür olduğu ve masal ile roman arasında bir tür olduğuna yönelik görüşler bildirmişlerdir.

Elde edilen verilerden hareketle hikâye türünün Türkçe öğretmenliği öğrencileri tarafından sıkça okunmadığı ve öğrencilerin kendilerini iyi bir hikâye okuyucusu olarak tarif etmediği görülmektedir. Çevrenin, şahsi hayatlarının ve okudukları bölümün hikâye türünde kendilerine menfi yönde tesirde bulunmasının da bu sonuçta etkili olduğu görüşleri elde edilen veri havuzunda ön plana çıkmaktadır. Bu sonuçlardan hareketle şu teklifleri getirmek mümkündür:

1. Türkçe öğretmenliği adaylarının eğitilmesi sürecinde farklı metin türlerine dengeli bir şekilde yer verilmesi öğretmen adaylarının metin türlerine daha hâkim yetişmesine katkı sağlayacaktır.

2. Bilhassa ortaokul döneminde hikâye türüne yer verilmesi öğrencilerin şahsi tecrübeleri arasında hikâye türünün de yer almasını sağlayacaktır.

3. Ana dili olarak Türkçenin öğretilmesi sürecinde ilköğretim ikinci kademe derslerinde okuma saatlerinin artırılması ve veli-okul işbirliğine gidilerek öğrencilere yeni okuma imkânlarının oluşturulması hikâye türünde öğrencilerin kendilerini geliştirmesine katkı sağlayacaktır.

4. Öğrencilere çok sayıda becerinin kazandırılmasında hikâye türünün kullanılması mümkündür. Bu sebeple hikâye türünün farklı materyallerde kullanılarak uygulama sahasına kazandırılması anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Ergür, D. O. (2010). Öğrenen özerkliğinin kazandırılmasında öğretmenin rolü. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications* bildiriler kitabı içinde (354-359. s.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Güzel, A. (2003). Türkçe'nin eğitimi-öğretimi bölümlerinde kurulması gerekli görülen anabilim dalları hakkında yeni projelerimiz. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 13, 63-86.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis (Second Edition)*. California: Sage Publications.
- Tortop, H. S. (2013). Öğretmen adaylarının üniversite hocası hakkındaki metaforları ve bir değerlendirme aracı olarak metafor. *Yükseköğretim ve Bilim Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 153-160.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (Genişletilmiş 10. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

- http://dosya.marmara.edu.tr/aef/tto/AEF_Turkce_TR.pdf, 2017 Mayıs 21 Pazar.
- <http://ebs.istanbul.edu.tr/home/kazanim/?id=1150>, 2017 Mayıs 21 Pazar.
- <http://uludag.edu.tr/egitim/default/konu/1179>, 2017 Mayıs 21 Pazar.
- <http://www.sbt.yildiz.edu.tr/sayfa/1/Hakk%C4%B1nda/17>, 2017 Mayıs 20 Cumartesi.